

NACIONALNO SUFINANCIRANJE PROJEKATA IZ PROGRAMA LIFE za natječaj 2016.

Teme projekata koje se podržavaju za sufinanciranje iz sredstava FZOEU

I. POTPROGRAM OKOLIŠ

A. Prioritetno područje „OKOLIŠ I UČINKOVITO KORIŠTENJE RESURSA”

(a) Tematski prioriteti za vodu, uključujući i morski okoliš: aktivnosti za provedbu posebnih ciljeva za vodu određenih u Planu za Europu učinkovitih resursa i Sedmom akcijskom programu za okoliš, posebice

- iii. aktivnosti za provedbu programa mjera Direktive 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća s ciljem postizanja dobrog okolišnog stanja morskih voda;

PREDNOST SE DAJE SLJEDEĆIM PROJEKTIMA:

➤ **Upravljanje pomorskim i obalnim područjem — Prilog III. odjeljak A točka (a) podtočka iii.**

1. Projekti kojima se razvijaju alati, tehnologije i prakse za osiguranje **održivosti** gospodarskih djelatnosti povezanih s morskim okolišem, uključujući, ako je primjereno, **smanjenjem pritiska gospodarskih djelatnosti na morski okoliš**, i za uvođenje održivosti morskih resursa u pomorske gospodarske sektore s naglaskom na podvodnu buku, fizičko uznemiravanje morskog dna i učinke dubinskog bušenja i akvakulturu. Očekuje se da će projekti uključivati razvoj planova upravljanja kojima će se smanjiti učinci gospodarskih djelatnosti na okoliš.
2. Projekti čiji je cilj spriječiti ili smanjiti bacanje otpada u more ili mikrobioloških onečišćavanja i koji se bave izvorima otpada i mikrobioloških onečišćivača u moru.
3. Projekti kojima se **promiču sinergije između integriranog upravljanja obalnim područjem i pomorskog prostornog planiranja**, pokazuje dodana vrijednost koordinacije integriranog upravljanja obalnim područjem i pomorskog prostornog planiranja u novim pomorskim kontekstima, održavanje konkretne provedbe strategija za morske bazene uključujući provedbu mjerodavnog zakonodavstva Zajednice, ili povezivanje integriranog upravljanja obalnim područjem i pomorskog prostornog planiranja s postupcima za određivanje i upravljanje morskim zaštićenim područjima ili područjima mreže Natura 2000.

(b) Tematski prioriteti za otpad: aktivnosti za provedbu posebnih ciljeva za otpad određenih u Planu za Europu učinkovitih resursa i Sedmom akcijskom programu za okoliš, posebice:

- i. integrirani pristupi za provedbu planova i programa za otpad;
- ii. aktivnosti za provedbu i razvoj zakonodavstva Unije o otpadu, s posebnim naglaskom na prvim koracima hijerarhije na području gospodarenja otpadom Unije (sprječavanje, ponovna uporaba i recikliranje);
- iii. aktivnosti za učinkovito korištenje resursa i učinak životnog ciklusa proizvoda, obrasce potrošnje i dematerijalizaciju gospodarstva.

PREDNOST SE DAJE SLJEDEĆIM PROJEKTIMA:

➤ **Provedba zakonodavstva o otpadu — Prilog III. odjeljak A točka (a), podtočke i. do ii.**

1. Projekti u okviru kojih se primjenjuju inovativne metode, tehnologije i aktivnosti u prvom redu na izvoru otpada u cilju sprječavanja stvaranja otpada, ponovne uporabe i odvojenog skupljanja komunalnog otpada.
2. Projekti u okviru kojih se primjenjuju inovativne metode, tehnologije i aktivnosti u prvom redu na izvoru otpada u cilju sprječavanja, pripreme za ponovnu uporabu, recikliranje i odvojeno skupljanje sljedećih vrsta otpada:

- **električne i elektroničke opreme za otpad (WEEE), baterija i akumulatora, vozila za otpad (ELV), ambalaže, građevinskog otpada, otpad od rušenja i medicinskog otpada;**
 - **biološkog otpada, uključujući otpad od hrane,** u cijelom prehrambenom lancu.
3. **Integrirani projekti za upravljanje plastikom** koji su pokrenuti radi ostvarivanja veće količine proizvoda koji se mogu reciklirati, sortiranja i kvalitetnijeg recikliranja, ekološkog dizajna, upravljanja plastikom koja nije za pakiranje, sprječavanje plastičnih predmeta za jednokratnu uporabu, ili smanjenje ili uklanjanje bacanja otpada;
 4. Projekti čiji je cilj unaprijediti **upravljanje opasnim otpadom iz domaćinstava.**

➤ **Otpad i učinkovito korištenje resursa — Prilog III. odjeljak A točka (a) podtočka iii.**

1. Projekti za provedbu uporabe **ekonomskih instrumenata** za lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini kojima se podupire gospodarenje otpadom i politike učinkovitog iskorištavanja resursa.

(c) Tematski prioriteti za učinkovito iskorištavanje resursa, uključujući tlo i šume te zeleno i kružno gospodarstvo: aktivnosti za provedbu Plana za Europu učinkovitih resursa i Sedmog akcijskog programa za okoliš koje nisu obuhvaćene drugim tematskim prioritetima iz ovog Priloga, posebice:

- i. *aktivnosti industrijske simbioze i prijenosa znanja te razvoj novih modela za pomak prema kružnom i zelenom gospodarstvu;*
- ii. *aktivnosti tematske strategije za tlo (komunikacija Komisije od 22. rujna 2006. – „Tematska strategija za zaštitu tla“) s posebnim naglaskom na ublažavanje i nadoknadu prekrivanja zemljišta te poboljšano iskorištavanje zemlje.*
- iii. *aktivnosti praćenja šuma i informacijskih sustava te sprečavanje šumskih požara*

PREDNOST SE STOGA DAJE SLJEDEĆIM PROJEKTIMA:

➤ **Učinkovito iskorištavanje resursa, zeleno i kružno gospodarstvo — Prilog III. odjeljak A točka (c) podtočka i.**

1. Projekti kojima se provodi pojam kružnog gospodarstva aktivnostima kojima se proširuje vrijednosni lanac i osigurava uporaba sekundarnih resursa/otpadnih materijala/otpada u drugim industrijama ili **vrijednosnim lancima** (ekološki dizajn, kaskadna uporaba materijala, popravak, ponovna proizvodnja, ponovna uporaba, recikliranje, novi kružni poslovni koncepti, inovativni sustavi prikupljanja i vraćanja).
2. Projekti kojima se provode novi poslovni modeli za učinkovito iskorištavanje resursa, uključujući uvođenje prakse učinkovitog iskorištavanja resursa u malim i srednjim poduzećima (MSP), s naglaskom na učinak na okoliš, trajnost, ponovnu uporabu, popravak i recikliranje proizvoda i procesa – uključujući dijeljenje ili iznajmljivanje proizvoda, a ne prodaju. To bi trebalo uključivati jedan industrijski sektor koji se smatra prioritetom u Planu za Europu učinkovitih resursa; novi poslovni model trebao bi dovesti do smanjenja uporabe materijala i/ili energije i vode.
3. Projekti kojima se promiče provedba **Metodologije europskog ekološkog otiska** putem komunikacije između potrošača i dionika, dostupnosti podataka, kvalitete i sljedivosti u vrijednosnom lancu, pojednostavljenja izračuna i provjere.
4. Projekti kojima se regulatorni i financijski **poticaji** i reputacijski **poticaji povezuju s okolišnim rezultatima** primjenom EMAS-a ili drugih pouzdanih instrumenata Unije za upravljanje okolišem (koje je provjerila treća strana).
5. Projekti kojima se promiče **Zelena javna nabava** razvojem, u suradnji s poduzećima, i primjenom zajedničkih natječajnih specifikacija za javna tijela sa sličnim potrebama za kupnju (uključujući savjetovanje na tržištu i stvarne aktivnosti nabave) i mjera kojima se naručiteljima omogućuje jednostavna i pouzdana provjera zelenih zahtjeva i primjena takvih mjera HR L 116/10 Službeni list Europske unije 17.4.2014.

➤ **Tlo — Prilog III. odjeljak A. točka (c) podtočka ii.**

1. Projekti kojima se **ograničava, ublažava prekrivanje tla ili se predlažu inovativne metode za nadoknadu** za prekrivanja tla na regionalnoj, pokrajinskoj i općinskoj razini, u skladu sa Smjernicama o prekrivanju tla (SWD(2012) 101 završna verzija/2) (16), posebno onima koje se odnose na pristupe ponovnog planiranja i izrade proračuna u cilju ostvarivanja regionalnog ili općinskog razvoja bez daljnjeg oduzimanja ili prekrivanja tla.
2. Projekti čiji je cilj **ostvariti bolje upravljanje tlom** (smanjenje erozije, očuvanje organskih tvari u tlu, izbjegavanje onečišćenja i propadanja tla, očuvanje/obnova tla bogatog ugljikom itd. :) na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini. Korištene metode mogu uključivati alate ili prakse za praćenje ili unaprjeđenje administrativnih i pravnih okvira. Posebno su zanimljivi projekti kojima se osiguravaju troškovno učinkovita rješenja za unaprjeđenje postojećih alata ili metodologija ili za održavanje funkcija tla kao dio šireg ekosustava, npr. za zadržavanje vode.
3. Projekti kojima se razvijaju i provode **troškovno učinkoviti alati i programi potpore** za utvrđivanje onečišćenih mjesta na regionalnoj ili nacionalnoj razini.

Šume - Prilog III. odjeljak A. točka (c) podtočka iii.

1. Projekti kojima se pridonosi izvlačenju usklađenih informacija iz podataka koje su prikupili Nacionalni inventari šuma (NFI) i/ili druge mreže za informiranje o šumama i kojima se provode napredne metodologije za prikazivanje održivog upravljanja šumama na regionalnoj, nacionalnoj ili nadnacionalnoj razini u skladu s dogovorenim (Šume u Europi) kriterijima i pokazateljima (npr. zdravlje i vitalnost šuma, usluge šumskih ekosustava, šume i socioekonomske funkcije u vezi s biogospodarstvom EU-a i šume u okviru klimatskih promjena) slijedeći ciljeve nove Strategije EU-a za šume i Strategije EU-a za bioraznolikost za 2020.
2. Projekti koji se temelje na prikupljenim informacijama u postojećim nacionalnim/regionalnim mrežama za informacije o šumama i kojima se razvijaju i provode nove metode za prikupljanje održivih kriterija i pokazatelja za upravljanje šumama i izvješćivanje o njima na nacionalnoj ili regionalnoj razini i u skladu s EAO-ovom klasifikacijom Europskih vrsta šuma (EVŠ) u 14 kategorija kako je navedeno u dokumentu Šume u Europi. Ti bi projekti trebali uključivati posebne demonstracijske aktivnosti iz kojih se vidjeti kako se nove informacije i nove metode mogu koristiti za unaprjeđenje zaštite šumskih ekosustava.
3. Projekti kojima se doprinosi jačanju Europskog informacijskog sustava za šumske požare (EEFIS). Ti bi projekti trebali uključivati posebne demonstracijske aktivnosti kojima se prikazuje kako se informacije i nove metode mogu upotrijebiti za ostvarivanje ciljeva iz Strategije EU-a za bioraznolikost do 2020. u području upravljanja šumama i šumskim ekosustavima.
4. Projekti u okviru kojih se koriste nove informacije o šumama za povećanje njihove otpornosti na prijetnje koje nastaju zbog promjena u broju stanovništva zbog urbanizacije, napuštanja zemljišta ili gubitka tradicionalnih vještina upravljanja zemljištem.

(d) Tematski prioriteti za okoliš i zdravlje, uključujući kemikalije i buku: aktivnosti podrške za provedbu posebnih ciljeva za okoliš i zdravlje iz Sedmog akcijskog plana za okoliš, posebice:

iii. *aktivnosti podrške za izbjegavanje velikih nesreća te posebice za olakšavanje provedbe Direktive 2012/18/EU Europskog parlamenta i Vijeća (Direktiva Seveso III).*

PREDNOST SE STOGA DAJE SLJEDEĆIM PROJEKTIMA:

➤ **Industrijske nesreće — Prilog III. odjeljak A točka (e) podtočka iii.**

1. Projekti za olakšavanje provedbe **Direktive Seveso III** (Direktiva 2012/18/EU) kontroli opasnosti od velikih nesreća koje uključuju opasne tvari razvojem metodoloških alata za provedbu **mapiranja rizika**, uključujući mapiranje rizika za okoliš i **sprječavanje domino efekata**.

(e) Tematski prioriteti za kvalitetu zraka i emisije, uključujući urbanu okolinu: *aktivnosti podrške za provedbu posebnih ciljeva za zrak i emisije iz Plana za Europu učinkovitih resursa i Sedmog akcijskog programa za okoliš, posebice:*

- i. integrirani pristupi provedbi zakonodavstva o kvaliteti zraka;*
- ii. aktivnosti podrške za olakšavanje poštovanja važećih standarda Unije za kvalitetu zraka i povezanih zračnih emisija, uključujući Direktivu 2001/81/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (Direktiva o nacionalnim gornjim graničnim vrijednostima emisija);*
- iii. aktivnosti podrške za pojačanu provedbu Direktive 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća (Direktiva o industrijskim emisijama) s posebnim naglaskom na poboljšanje definiranja i provođenja najboljih dostupnih praksi, osiguravajući jednostavan javni pristup informacijama i pojačavajući doprinos Direktive o industrijskim emisijama inovaciji.*

PREDNOST SE STOGA DAJE SLJEDEĆIM PROJEKTIMA:

➤ **Zakonodavstvo o kvaliteti zraka i Direktiva o nacionalnim gornjim graničnim vrijednostima emisija — Prilog III. odjeljak A točke (e) podtočke i. do ii.**

1. **Lokalni i regionalni energetske projekti** usmjereni na kvalitetu zraka i smanjenje emisija iz **žarišta** onečišćujućih tvari u zraku i u područjima s kontinuiranom **visokom stopom korištenja za grijanje uporabom ugljena i biomase.**
2. Projekti kojima se pridonosi **visokokvalitetnim aplikacijama za gorenje biomase** i njihovoj primjerenosti uporabi, uključujući u planinskim regijama (kao što je uporaba tehnologija s niskom stopom prašine, tehnologije visoke učinkovitosti, čistog sagorijevanja i kontrole, pohranjivanje topline).
3. **Projekti održive mobilnosti** za one komponente koje su od presudne važnosti za zadovoljavanje standarda kvalitete zraka s naglaskom na čišću vožnju u stvarnom životu, uporabu električnih vozila ili vozila s vrlo niskim emisijama kako je navedeno u programu rada Obzor 2020., uporabu čistih alternativnih goriva, inovativne programe prilagodbe javnih vozila, alternativne tehnologije za vlakove kao što je električna mobilnost i mobilnost na bazi vodika, razvoj i provedbu LEZ-ova s velikim učinkom i programa cestarina putem naprednih kriterija pristupa i etiketa za potrošačke proizvode (velika gradska područja) i uporabu inovativnih logističkih platformi za dostavu proizvoda na odredište.
4. **Projekti za smanjenje emisija amonijaka i čestica iz poljoprivrede** kao podrška provedbi nadograđenog Kodeksa dobre prakse UNECE-a za smanjenje emisija amonijaka i čestica iz poljoprivrede.

➤ **Direktiva o industrijskim emisijama — Prilog III. odjeljak A točka (e) podtočka iii.**

1. Projekti za razvoj i ispitivanje **tehnika za sprječavanje i smanjivanje onečišćenja** koje se u Direktivi o industrijskim emisijama nazivaju novim tehnikama.

➤ **Urbana okolina — Prilog III. odjeljak A točka (e)**

1. Projekti kojima se provode **integrirane i sveobuhvatne politike održivog urbanog planiranja i projektiranja** putem inovativnog pristupa gradskom javnom prijevozu i mobilnosti, održivim zgradama, energetske učinkovitosti te očuvanju bioraznolikosti u gradovima.

B. PRIORITETNO PODRUČJE „PRIRODA I BIORAZNOLIKOST”

(a) Tematski prioriteti za prirodu: *aktivnosti za provedbu direktiva 92/43/EEZ i 2009/147/EZ, posebice:*

- i. aktivnosti usmjerene na poboljšanje statusa očuvanja staništa i vrsta, uključujući morska staništa i vrste te vrste ptica, koji su od interesa Uniji;*
- ii. aktivnosti u pružanju podrške biogeografskim seminarima mreže Natura 2000;*
- iii. integrirani pristupi za provedbu prioriternih akcijskih okvira.*

PREDNOST SE DAJE TEMAMA PROJEKTA NAVEDENIMA U NASTAVKU:

1. Projekti usmjereni na poboljšanje statusa očuvanja staništa i vrsta (uključujući vrsta ptica) od interesa za Zajednicu koji imaju za cilj mjesta mreže **Natura 2000** koja su predložena ili određena za takve vrste staništa ili vrsta.
2. Projekti usmjereni na poboljšanje statusa vrsta staništa na područjima mreže Natura 2000 ili vrsta (uključujući vrste ptica) od interesa za Zajednicu pod uvjetom da je njihov status **nije „povoljan/siguran i nije u opadanju” ili „nepoznat”** prema najnovijim ukupnim procjenama koje su države članice dostavile na mjerodavnoj zemljopisnoj razini u skladu s člankom 17. Direktive o staništima ili prema najnovijim procjenama u skladu s člankom 12. Direktive o pticama i procjenama ptica na razini EU-a.
3. Projekti kojima se provodi jedna ili nekoliko **aktivnosti** predviđenih u **Prioritetnim akcijskim okvirima (PAO)**, kako su ih ažurirale države članice, ili konkretne aktivnosti koje su utvrđene, preporučene ili dogovorene u okviru biogeografskih seminara mreže Natura 2000.
5. Projekti za poboljšanje statusa vrsta staništa ili vrsta od interesa za Zajednicu (uključujući vrste ptica), aktivnosti koje odgovaraju aktivnostima utvrđenim u mjerodavnim akcijskim planovima za vrste ili staništa na nacionalnoj razini ili razini EU-a;
6. Projekti usmjereni na **invazivne strane vrste** ako postoji vjerojatnost da će one ugroziti status očuvanja vrsta (uključujući ptica) ili vrsta staništa od interesa za Zajednicu kao potpora mreži Natura 2000.

(b) Tematski prioriteti za bioraznolikost: *aktivnosti za provedbu Strategije Unije za bioraznolikost do 2020., posebice:*

- i. aktivnosti usmjerene na doprinos ostvarenju cilja broj 2;*
- ii. aktivnosti usmjerene na doprinos ostvarenju ciljeva broj 3, 4 i 5.*

PREDNOST SE DAJE TEMAMA PROJEKTA NAVEDENIMA U NASTAVKU:

2. Projekti kojima se provode aktivnosti usmjerene na **Invazivne strane vrste** (u okviru cilja 5 Strategije za bioraznolikost ili radi doprinosa ostvarenju razine zaštite navedene u deskriptoru 2 - Neautohtone vrste iz Okvirne direktive o morskoj strategiji putem ispitivanja aktivnosti i primjenjivanja pristupa usmjerenih na:
 - a. sprječavanje uvođenja invazivnih stranih vrsta, posebno uklanjanjem putova nenamjernog uvođenja,
 - b. uspostava sustava ranog upozoravanja i brzog odgovora, i
 - c. iskorjenjivanje ili kontrola uvedenih invazivnih stranih vrsta u odgovarajućem prostornom opsegu.
3. Projekti usmjereni na **ugrožene vrste** koje nisu uključene u prilogima Direktive o staništima, ali imaju status **„ugroženih” vrsta ili još lošiji status** na Europskim crvenim popisima (http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm) ili na Crvenom popisu IUCN-a za one vrste koje nisu obuhvaćene Europskim crvenim popisima (<http://www.iucnredlist.org/>).

C. PRIORITETNO PODRUČJE „OKOLIŠNO UPRAVLJANJE I INFORMACIJE”

➤ Informacije, komunikacija i kampanje podizanja svijesti – Prilog III., odjeljak C, točka (a)

Voda

3. Projekti usmjereni na **pokretanje programa čišćenja plaža i mora** kao sredstva za podizanje svijesti o učincima otpada u moru, čime se podiže svijest o pitanjima u vezi sa zaštitom morskog okoliša koja su predmetom Okvirne direktive o morskoj strategiji.
4. Podizanje svijesti o **obvezama i prilikama iz ODMS-a** (osim morskog otpada, vidjeti prethodnu točku 3.) usmjerenom na nadležna tijela i druge dionike, posebno iz sektora ribarstva i pomorstva koji mogu pridonijeti utvrđivanju troškovno učinkovitih rješenja koja će biti uključena u morske strategije i programe mjera radi ostvarenja „dobrog stanja okoliša” u skladu s 11 deskriptora navedenih u Prilogu I. ODMS-a.
5. Projekti u kojima dionici i nadležna tijela **transnacionalno** surađuju preko granica međunarodnih nadležnosti u provedbi **Strategija za morske bazene**.

Otpad

1. Podizanje svijesti i osposobljavanje o **postupnom ukidanju odlaganja na odlagališta otpada koji se može reciklirati ili obnoviti** (kako bi se ograničili ostaci odlagališta, odnosno otpad koji se ne može reciklirati ili obnoviti).
2. Informativne kampanje za podizanje svijesti i poticanje promjena u ponašanju u vezi s ključnim pitanjima u vezi s okolišem s naglaskom na **smanjenje otpada, posebno u vezi s WEEE-om i plastičnim otpadom**.

Učinkovito iskorištavanje resursa, uključujući tlo i šume te zeleno i kružno gospodarstvo:

1. Podizanje svijesti i razvoj materijala za **Europske korisnike genetskih resursa**, posebno istraživače i MSP-ove, radi olakšavanja usklađenosti za zahtjevima Uredbe o pristupu i podjeli koristi te aktivnostima podrške europskim zbirka genetskih resursa, primjerice za unaprjeđenje organizacije i dokumentiranja uzoraka.
2. Kampanje podizanja svijesti kojima se promiče održiva potrošnja s naglaskom na **otpad od hrane i optimalnu skladištenje hrane**
4. Podizanje svijesti i aktivne intervencijske informativne kampanje (aktivne intervencije i opće podizanje svijesti) o **gospodarskim i financijskim koristima učinkovitog korištenja resursa, uključujući tlo**.

Kvaliteta zraka i emisije, uključujući urbanu okolinu

1. Podizanje svijesti i osposobljavanje o **kvaliteti zraka u urbanim područjima i njenom utjecaju na zdravlje** kada su ljudi i ekosustavi izloženi visokim razinama onečišćivača.
2. Podizanje svijesti promicanjem povoljnih sustava za praćenje i ocjenjivanje kvalitete zraka.
3. Razvoj i predstavljanje integriranih sustava kojima se omogućuje **jednostavan pristup javno dostupnim informacijama** o industrijskim pogonima, uključujući o dozvolama, podacima o emisijama i izvješćima inspekcija.

Priroda i bioraznolikost

1. Nacionalne i transnacionalne kampanje podizanja svijesti s ciljem podizanja svijesti javnosti o mreži **Natura 2000**. Te bi se kampanje trebale osmisliti na takav način da osiguraju znatnu promjenu u svijesti o prirodnim vrijednostima (uključujući usluge ekosustava) radi kojih je osnovana Natura 2000 i kako bi možda dovele do pozitivnih promjena u ponašanju u velikom broju ciljanih javnih i/ili posebnih društvenih, administrativnih ili gospodarskih sektora.
2. Kampanje podizanja svijesti o **velikim mesožderima** na mjerodavnoj razini populacije vrsta.
4. Nacionalne i transnacionalne kampanje podizanja svijesti o **invazivnim stranim vrstama (ISV)** usmjerene na opću javnost i ključne dionike, uključujući donositelje politika, poduzeća lokalna, regionalna ili nacionalna tijela vlasti

Upravljanje i izvršavanje

1. Podizanje svijesti i osposobljavanje o **pristupu pravosuđu u području okoliša**, uključujući o načinu osiguranja i mjerenja učinkovitosti i djelotvornosti postupaka preispitivanja koji se odnose na sudstvo, tijela odgovorna za pravosuđe, javnu uporabu i odvjetnike za javni interes.
2. Podizanje svijesti o **Direktivi o ekološkoj odgovornosti (DEO)** među industrijskim subjektima, procjeniteljima štete, stručnjacima za procjenjivanje rizika, decentraliziranim nadležnim tijelima (u državama članicama u kojima se nadležna tijela određuju na lokalnoj ili regionalnoj razini) i NVO-ima za zaštitu okoliša o pravima i obvezama svake skupine dionika.
3. Podizanje svijesti i razvoj materijala za istraživače, MSP-ove i javna tijela kao **Europske korisnike genetskih resursa** radi lakšeg postizanja usklađenosti za zahtjevima Uredbe o pristupu i podjeli koristi te aktivnostima podrške europskim zbirka genetskih resursa, primjerice za unaprjeđenje organizacije i dokumentiranja uzoraka.

➤ *Aktivnosti pružanja podrške učinkovitom postupku kontrole kao i mjerama promicanja usklađenosti – Prilog III., odjeljak C, točka (b)*

Izvršavanje, inspekcije i nadzor

1. Projekti usmjereni na povećanje **učinkovitosti i djelotvornosti okolišnih inspekcija i nadzora** putem:
 - primjenjivanja kriterija rizika na strateški način u cilju ocjenjivanja, evaluacije i ublažavanja najozbiljnijih vrsta neusklađenosti s zakonodavstvom EU-a o zaštiti okoliša;
 - promicanja suradnje i koordinacije između različitih inspekcijskih i nadzornih tijela u cilju usmjeravanja i optimizacije uporabe resursa za inspekciju i nadzor; stvaranja i korištenja elektroničke evidencije o inspekcijama i nadzoru u cilju poticanja učinkovitosti i djelotvornosti takvog rada kako bi se on mogao lakše mjeriti i ocjenjivati; i/ili
 - optimizacije priopćavanja i širenja javnosti rezultata aktivnosti inspekcija i nadzora.
2. Projekti usmjereni na **povećanje učinkovitosti i djelotvornosti aktivnosti usmjerenih za borbu protiv ekološkog zločina** putem:
 - poticanja i širenja iskustava i najbolje prakse između javnih tijela zaduženih za istragu, kazneni progon i suđenje ekoloških kaznenih djela;
 - optimizacije širenja podataka i informacija između javnih tijela nadležnih za istrage ekoloških kaznenih djela, u prvom redu kaznenih djela prekograničnog kretanja otpada, divljih životinja i trgovine drvom ili kemikalijama, uključujući osposobljavanje službenika za provedbu, jedinica za financijske istrage, carinskih dužnosnika, policajaca koji rade na ekološkim kaznenim djelima, tužitelja i sudstva.

Razmjena najbolje prakse

4. Projekti kojima se promiče razmjena najbolje prakse u području **zakonodavstva o kvaliteti zraka** s naglaskom na praćenje i oblikovanje, inventare emisija, praksu upravljanja, dodjelu izvora, razmjenu informacija, koordinaciju i potporu.
5. Razmjena znanja i najbolje prakse o **zelenoj javnoj nabavi (ZJN)** između javnih tijela kojom su obuhvaćena barem dva od sljedećih elemenata: zeleni elementi u natječajnoj dokumentaciji; evaluacija provjere zelenih kriterija; troškovi i koristi od zelene kupnje; rad s postojećim dobavljačima u cilju smanjenje učinka na okoliš i troškova već dodijeljenih ugovora; praćenje aktivnosti ZJN-a; savjetovanje na tržištu; informacije o dostupnosti tržišta; uspostava i funkcioniranje središnjih tijela za nabavu s posebnom nadležnosti za ZJN.

II. POTPROGRAM ZA KLIMATSKE AKTIVNOSTI

Tematski prioriteti i teme projekta nisu predviđeni kao dio bespovratnih sredstava za aktivnosti koji se provode u okviru potprograma za klimatske aktivnosti.

Međutim, u skladu s općim ciljem Uredbe o programu LIFE, **provedba bespovratnih sredstava za aktivnosti bit će povezana s trima prioritarnim područjima**

- **ublažavanjem promjena klime,**
- **prilagodbom klimatskim promjenama i**
- **upravljanjem klimom i informiranjem**

te s posebnim ciljevima iz članka 14., 15. i 16. Uredbe o programu LIFE:HR 17.4.2014. Službeni list Europske unije L 116/19

PODUPIRU SE APLIKACIJE KOJE SE ODOSE NA SLJEDEĆA PODRUČJA:

- **Potpore za provedbu strategija za prilagodbu**
 - posebne procjene ranjivosti na regionalnoj ili prekograničnoj razini s naglaskom na vrlo ranjiva područja utvrđena u Strategiji EU-a za prilagodbu kao što su ubrana, obalna, planinska i otočna područja, morski ekosustavi, područja sklona suši ili slivovi rijeka, te na provedbu inovativnih pristupa prilagodbi, pripremi posebnih planova za ulaganja.
- **Potpore za predvođenje u uvođenju društva bez ugljika.**
 - U okviru potpore razvoju novih pristupa (model gradovi ili regije) za proizvodnju, potrošnju i upravljanje transformacijskim učincima trebali bi se u potpunosti odražavati ciljevi paketa za klimatske promjene i energiju EU-a ili ciljeva Plana 2050. Kako bi uspjele, postojeće tehnologije s niskim emisijama ugljika trebale bi se preispitivati u odnosu na netehnološke prepreke koje onemogućuju ulazak na tržište.
- **Predstavljanje strategija s niskim emisijama ugljika ili planova za upravljanje korištenjem zemljišta na regionalnoj ili podregionalnoj razini.**
 - To bi uključivalo uvođenje niza mjera za smanjivanje emisija i učinkovito korištenje resursa u razne sektore i korištenje raznih mjera za poticanje promjena u ponašanju. Potpora razvoju praksi upravljanja zemljištem kojima se utječe na emisije i uklanjanje emisija, odnosno, kao dodatnih mjera mjerama koje se podržavaju u okviru Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF).